

N:o 135.

Af herr **J. Bengtsson** i Bjärnalt, *om antagande af lag om tjänsteaftal mellan husbönder och tjänare.*

Gällande legostadgas många föråldrade bestämmelser äro af sådan beskaffenhet, att de icke lämpa sig för nutida förhållanden. Den har också därför i afsevärd grad upphört att kunna reglera tjänstehjonsförhållandet, i all synnerhet i städerna. Tjänstehjonsaftalet slutes ofta numera på sådant sätt, att legostadgan icke blir tillämplig på dessa aftal, för hvilka sålunda icke finnas några speciella lagbestämmelser. Särskildt under de strider, som de senare åren utkämpats emellan arbetare och arbetsgifvare, har uppmärksamheten jämväl fästats på de många brister, som vidlåda legostadgan. Brytandet af ingångna aftal på hithörande område förekomma ofta landet rundt, utan att gällande lagbestämmelser nämnvärdt kunna reglera på sådant sätt, att den i aftalsbrottet oskyldiga parten kan ens »på papperet» vinna upprättelse och skadestånd.

I Riksdagen ha gång efter annan motioner framkommit för att härutinnan söka råda bot, och slutligen föranledde dessa motioner att Riksdagen år 1898 i skrifvelse hos Kungl. Maj:t begärde revision af legostadgan. I anledning af denna skrifvelse tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att upprätta förslag till lag såväl beträffande vanliga tjänstehjonsförhållanden än äfven i fråga om öfriga arbetsaftal.

Denna kommitté afgaf år 1900 förslag till lag om tjänsteaftal emellan husbonde och tjänare, hvilken lag skulle träda i stället för legostadgan.

Öfver detta förslag ha åtskilliga myndigheter afgifvit yttranden, men hittills har förslaget icke af Kungl. Maj:t förelagts Riksdagen.

Då jag emellertid anser att behofvet af en förnyad lagstiftning på hithörande område icke längre medgifver uppskof med framläggandet af 1900 års kungl. kommittéföreläggning, tillåter jag mig vördsammast att väcka motion i syfte att få detta förslag — med några af mig gjorda mindre förändringar — upphöjdt till lag.

På grund af det anförda vågar jag vördsammast hemställa,

att Riksdagen för sin del beslutar godkänna och antaga följande

Förslag

till

Lag

om tjänsteaftal mellan husbönder och tjänare.

I Kap.

Om tjänsteaftal, hvarå denna lag icke äger tillämpning.

1 §.

Denna lag skall äga tillämpning å tjänsteaftal, som mellan husbonde och enskild tjänare slutes med städja på år eller på kortare tid med skriftligt aftal.

II. Kap.

Om ingående och uppsägning å tjänsteaftal.

2 §.

Husbonde och tjänare äga att i enlighet med bestämmelserna i denna lag med hvarandra öfverenskomma om lön och andra förmåner samt tjänstetid, tillhandahållande af dagsverkshjon eller biträde för angifven sysselsättning; uppsägning och öfriga villkor.

I den mån ej annorlunda aftalas, skola föreskrifterna i 5, 6, 10, 13, 15, 19 och 20 §§ 22 § 2 mom. samt 23, 29, 37 och 51 §§ här nedan lända till efterrättelse.

3 §.

Aftal om tjänst är slutet, då husbonde gifvit och enskild tjänare mottagit städja.

Upprättas skriftligt aftal eller är tjänstetiden kortare än ett halft år, eller skall tjänsten enligt aftalet fortfara endast tills vidare, vare aftalet gilt, ändå att städja icke gifvits.

4 §.

Den, som vill antaga tjänst, styrke med orlofssedel eller annat behörigt bevis, att han är till tjänst ledig, och tage husbonden till sin säkerhet orlofssedeln eller beviset i sitt förvar. Då husbonde, som gifvit tjänare orlofssedel, med tjänaren öfverenskommer om ny tjänst, återtage han orlofssedeln.

Är ej skriftligt aftal upprättadt, vare husbonde pliktig att till tjänare, som så begär, genast utgifva städjebevis.

5 §.

Laga tjänstetid vare ett år.

Laga flyttningdag vare den 24 oktober. Lagligen bindande tjänstefotal kunna äfven uppgöras på kortare tid än ett år.

6 §.

Aftal om tjänst skall, där ej uppsägning å någondera sidan skett, anses förlängdt på enahanda, efter tid lämpade villkor, som förut varit aftalade.

Utgör tjänstetiden ett halft år eller längre tid, och går den till ända å laga flyttningdag, vare uppsägningstiden två månader före flyttningdagen. Sker ej uppsägning inom den tid, anses aftalet förlängdt på ett år.

Vid tjänst å annan tid, än nu är sagd, vare uppsägningstiden en månad; och fortfar tjänare, där ej uppsägning inom den tid sker, i tjänsten, till dess en månad förflutit från det uppsägning å någondera sidan skett.

7 §.

Aftal om tjänst vare ej bindande för längre tid än ett år, räknadt från den laga flyttningdag, som infaller näst efter aftalets ingående,

dock vare, där ej uppsägning minst två månader dessförinnan sker, af talet förlängdt i den ordning 6 § 2 mom. föreskrifver.

8 §.

Är husbonde, då tjänaren vill uppsäga sin tjänst, borta från orten, utan att hafva satt annan i sitt ställe, vare uppsägning giltig, när den sker inför det öfriga husfolket i närvaro af två inom kommunen boende trovärdiga män, och dessa senares bevis därom tages. Är tjänare borta i husbondes ärenden, och går uppsägningstiden därunder till ända, äge tjänaren uppsäga tjänsten inom tre dagar efter sin hemkomst.

9 §.

Då husbonde uppsäger tjänare, skall han på samma gång tillställa tjänaren orlofsedel; eljest vare uppsägningen ogill.

III Kap.*Om husbondes och tjänares rättigheter och skyldigheter.*

10 §.

Tjänare inställe sig i tjänsten den dag tjänstetiden börjar, eller, där han förbehållit sig att då få åtnjuta fridagar, innan den sista af dessa gått till ända. Husbonden betale skälig rese- och flyttningkostnad, där han ej låtit afhämta tjänaren och dennes tillhörigheter.

11 §.

Husbonde äge undervisa tjänare om hans sysslors behöriga för rättande samt hålla honom till skäligt arbete; och bör husbonden bemöta tjänaren med välvilja, foglighet och allvar samt föregå honom med goda föredömen.

Tjänare skall visa husbonde trohet, lydnad och aktning, villigt och flitigt uträtta det arbete och de sysslor, som honom skäligen föresättas eller till tjänsten höra, sorgfälligt vårda barn, som honom anförtros, aktsamt behandla husbondens kreatur och annan egendom, varsamt umgås med eld samt inom husbondens hus och å hans gård rätta sig efter den ordning, som af husbonden fastställes, och må tjänaren icke utan lof aflägsna sig från huset eller gården eller fördröja sin hemkomst utöfver erhållet tillstånd eller utan lof vara borta öfver natten.

12 §.

Husbonde åligger att förse tjänare med försvarligt underhåll och tjänligt husrum med sängplats.

Efter öfverenskommelse må i stället för kost lämnas stat eller kostpenningar och i stället för husrum och sängplats hyresersättning.

13 §.

Tjänare äge att vid årstjänst hvar tredje månad utfå $\frac{1}{4}$ af den intjänta lönen. Återstoden af lönen äger tjänaren ej utfå, förrän han tjänat ut sin tid och gjort reda för sig. Stat- och kostpenningar skola lämnas förskottsvis, där ej annan öfverenskommelse i tjänsteaftal är träffad, för tre månader, dock bör mjölk, där sådan ingår i staten, lämnas dagligen och bränsle efter behof.

Hyresersättning skall betalas månadsvis.

14 §.

Uppstår tvist om tjänares lönevillkor och kan hvad därom aftalats ej styrkas, utsätte rätten lönevillkoren efter hvad åt sådan tjänare i orten vanligen gifves.

15 §.

Upphör tjänst, förr än tjänstetiden gått till ända, gälde husbonden lön och andra förmåner för den tid, tjänsten varat, där ej här nedan annorlunda stadgas.

Tjänare äge ej uppbära lön för den tid, han är frånvarande från tjänsten för fullgörande af värnplikt, för undergående af urbota bestraffning eller förvandlingsstraff eller på grund af häktning.

16 §.

Husbonde ansvare för tjänares personliga utskylder; dock må de å lönen afdragas, där ej annorlunda öfverenskommit.

17 §.

Blifver tjänare sjuk eller skadad, vare husbonden pliktig att åt honom bereda nödig skötsel och vård. Har tjänaren uppsåtligen eller genom groft vållande ådragit sig sjukdomen eller skadan, njute han ej lön för längre tid, än han förrättat sin tjänst, och ersätte han husbonden hvad

denne utgifvit för hans skötsel och vård. I andra fall njute tjänaren, så länge han är kvar i tjänsten, lön och andra förmåner; dock äge husbonden, där han ej är vållande till sjukdomen eller skadan, och tjänaren ej heller ådragit sig denna i och för tjänsten, att, om han så vill, å lönen afräkna, hvad han till läkare och läkemedel utgifvit.

18 §.

Husbonde bör bereda tjänare tillfälle att, så ofta möjligt är och minst hvar tredje söndag, bevista offentlig gudstjänst.

19 §.

Tjänare, som är anställd på helt eller halft år, äge njuta ledighet vid helårstjänst under sex och vid halfårstjänst under tre söckendagar.

I brist af åsämjande äge husbonden med hänsyn till göromålen bestämman, när tjänaren må åtnjuta denna ledighet.

20 §.

Blifver tjänares fader eller moder så sjuk, att tjänarens bistånd finnes oundgängligen nödigt för vård af den sjuke, eller inträffa sådana omständigheter, att tjänarens barn ej kan undvara hans tillsyn och vård, äge tjänaren erhålla nödig ledighet, om han utan ökad kostnad för husbonden i sitt ställe sätter annan duglig tjänare, med hvilken husbonden skäligen kan vara nöjd.

Vill i detta fall husbonden hellre låta tjänsten genast upphöra, äge han rätt därtill.

21 §.

Husbonde äge tillsätta annan person i sitt ställe; och vare tjänaren skyldig denne samma hörsamhet och aktning, som husbonden äger att af tjänaren fordra. Om den, som är satt i husbondes ställe, förbryter sig mot tjänare, utgifve husbonden skadeersättningen och söke sitt åter bäst han gitter.

Tjänare äge ej utan husbondes lof sätta annan person i sitt ställe eller låta visst arbete utföras af annan.

22 §.

Bor tjänare hos husbonde eller å hans gård, må han ej utan husbondens lof förvara sina kläder eller annat, som han till dagligt bruk behöfver, å annat ställe än där han tjänar.

Vid äfventyr af ersättnings skyldighet åligger det husbonde att hafva tjänarens tillhörigheter, som förvaras i husbondens hus eller gård, försäkrade mot brandskada till belopp af tvåhundra kronor.

23 §.

Flyttar husbonde från orten till annat ställe inom riket, vare tjänare skyldig åtfölja husbonden och tjäna ut tjänstetiden, om husbonden så fordrar; dock skall husbonden, där ej annorlunda öfverenskommes, efter tjänstetidens slut på sin bekostnad åter förskaffa tjänaren till den ort, där han tillträdde tjänsten.

Ej vare tjänare pliktig att åtfölja husbonde, som bosätter sig utom riket.

Tjänare, som med anledning af husbondens flyttning afskedas eller entledigas, behålle mottagen städja och njute skadestånd på sätt i 37 § bestämmes.

24 §.

Är tjänare vårdslös eller försumlig att fullgöra hvad honom föresättes eller till tjänsten hörer, äge husbonden låta sådaut af annan verkställas och afkorta kostnaden å tjänarens lön.

Förfar tjänare af vårdslöshet husbondens egendom, äge äfven därför afkortning å lönen rum.

Räcker ej lönen att ersätta kostnaden, gälde tjänaren med annan sin egendom.

25 §.

Innan tjänare afflyttar ur tjänsten, räkne han ifrån sig hvad han om händer haft. Brister något däraf, eller har tjänare af vårdslöshet förfarit något af husbondens egendom, ansvare som i 24 § är sagdt; och hafve husbonden rätt att, till dess han blifvit förnöjd, kvarhålla tjänarens tillhörigheter.

26 §.

Husbonde må ej förskjuta den tjänare, som oafbrutet hos honom troget och väl tjänat från sitt trettonde år och till dess tjänaren för ålderdom kommit i den belägenhet, att ingen kan med hans tjänst vara belåten; utan drage husbonden försorg att sådan tjänare till sin död har skälig utkomst och skötsel mot det arbete han kan förrätta.

IV Kap.

Om aftalets upplösning i vissa fall.

27 §.

Upplöses tjänsteaftal genom tjänarens död, gälde husbonden lön och andra förmåner till dödsdagen, där ej tjänarens rätt därtill på grund af sjukdom eller annan anledning förut upphört. Husbonde vare icke pliktig att vidkännas kostnaden för den dödes begrafning.

28 §.

Dör husbonde, fortfarande tjänare i tjänsten hos hans sterbhusdelägare. Återstår vid dödsfallet mer än två månader af tjänstetiden, vare dock såväl sterbhusdelägarne som tjänaren berättigade att häfva aftalet genom uppsägning till den laga flyttningsdag, som infaller näst efter två månader från uppsägningen.

Lag samma vare, där tjänare antagits till betjäning af särskild till husbondens hushåll hörande person och denne under tjänstetiden afider.

29 §.

Skiljes husbonden från fast egendom, så att han ej vidare behöfver tjänare som för egendomens skötsel antagits, och vill den nye ägaren eller brukaren af fastigheten behålla tjänaren, vare denne pliktig att i tjänsten förblifva på de villkor, som varit med förre husbonden öfverenskomna.

Vill den nye ägaren eller brukaren ej behålla tjänaren, äge husbonden uppsäga tjänaren till den laga flyttningsdag, som infaller näst efter två månader från uppsägningen, äfven om längre tjänstetid varit aftalad.

Skall tjänaren fortsätta tjänsten hos den nye ägaren eller brukaren af fastigheten, äge jämväl tjänaren att uppsäga tjänsten på sätt nyss är sagdt. Afstår husbonde fast egendom till borgenärers förnöjande, vare lag samma.

30 §.

Är tjänare till följd af sjukdom eller skada satt ur stånd att fullgöra sin tjänst, äge husbonden att skilja honom ur tjänsten, om tjänaren

antagits till tjänst på ett halft år eller längre tid, efter två månader, och i öfriga fall efter fjorton dagar. — Sådant skiljande må dock ej äga rum, om sjukdomen eller skadan tillkommit genom husbondens vållande, eller om tjänaren utan uppsåt eller groft vållande ådragit sig sjukdomen eller skadan i och för tjänsten.

I hvarje fall värde dock husbonden tjänaren, till dess denne kan flyttas från husbondens hus; och må ej flyttning ske, innan den kan äga rum utan fara för tjänarens lif eller hälsa och vården af annan öfvertages.

31 §.

Husbonde äge att omedelbart låta från tjänsten skilja tjänare:

1:o) om tjänaren vid aftalet åberopat falsk orloffsedel eller annat falskt intyg;

2:o) om han, husbonden ovetande, vid aftalets ingående var förlustig medborgerligt förtroende;

3:o) om han misshandlar husbonde, matmoder eller någon deras anförvant, som bor hos husbonden, eller missfirmar husbonde eller matmoder eller om han på enahanda sätt förgår sig mot den, som är satt i husbondens ställe;

4:o) om han genom grof vårdslöshet för fara till lif eller hälsa utsätter barn, som blifvit honom till vård anförtrödt;

5:o) om han uppsåtligen skadar husbondens egendom;

6:o) om han gör sig skyldig till stöld, snatteri, bedrägeri eller oredlighet eller till otrohet mot husbonden;

7:o) om han genom utslag, som vinner laga kraft, dömes till urbota straff;

8:o) om han är behäftad med venerisk sjukdom;

9:o) om han finnes vara oduglig eller oskicklig till den tjänst, för hvilken han blifvit antagen; eller

10:o) om gift tjänarinna är hafvande.

Ej må dock husbonde för tillämpning af 1, 2, 3, 4, 5, 6 eller 7 mom. åberopa förhållande, som varit honom bekant mer än en månad innan han underrättat tjänaren om sin afsikt att skilja honom från tjänsten. Yppas förhållande, som här ofvan sägs, före inträdet i tjänsten, äge husbonden vägra att låta tjänaren däri inträda; och bör i sådant fall husbonden, så tidigt ske kan, därom underrätta tjänaren.

32 §.

Är tjänare lat, försumlig, olydig, gensträfvig eller i sin lefnad oordentlig, eller förklenar han husbonde eller matmoder, eller visar han grof vårdslöshet vid umgänge med eld, eller åsidosätter han upprepadt god ordning, såsom att han aflägsnar sig utan lof från husbondens hus och gård, fördröjer sin hemkomst utöfver erhållet tillstånd eller utan lof är borta öfver natten, äge husbonden, sedan han i två ojäfviga vittnens närvaro varnat tjänaren, men denne ej låtit sig därpå rättas, att låta skilja tjänaren från tjänsten.

På samma sätt kan tjänare skiljas från tjänsten, om han misshandlar eller missvårdar husbondes kreatur eller nekar utan laga skäl fullgöra arbete med djurens vård och de därpå kunna taga skada, men må han därjämte straffas för djurplågeri i enlighet med kap. 18 § 16 i strafflagen.

33 §.

Nekar husbonde tjänare att inträda i tjänst af skäl, som i 31 § sägs, gifve tjänaren mottagen städja åter. Har tjänare efter inträde i tjänsten blifvit därifrån skild af skäl, hvarom i 31 eller 32 § förmäles, gifve tjänaren åter mottagen städja och betale i fall, som i 31 §, 1, 3, 5 eller 6 mom. eller 32 § sägs, skadestånd på sätt i 37 § bestämmes.

34 §.

Tjänare vare berättigad att omedelbart blifva från tjänsten entledigad:

1:o) om den, som antagit tjänaren, därvid bevisligen missledt denne genom falsk uppgift;

2:o) om husbonden, tjänaren ovetande, vid aftalets ingående var förlustig medborgerligt förtroende;

3:o) om husbonden misshandlar tjänaren;

4:o) om husbonden, med missbrukande af sin ställning såsom husbonde, söker förleda tjänaren till lagstridiga eller osedliga handlingar;

5:o) om husbonden utsätter tjänaren för synnerlig fara till lif eller hälsa; eller

6:o) om husbonden af arghet pådiktar tjänaren bestämdt brott eller visst slag af brott eller mot honom utsprider rykte om sådan gärning eller last, hvarom i 16 kap. 8 § strafflagen förmäles.

Ej må dock tjänare för åtnjutande af den rätt, nu är sagd, åberopa förhållanden, som varit honom bekant mer än en månad, innan han underrättat husbonden om sin afsikt att varda entledigad ur tjänsten.

Yppas förhållande, som här ofvan sägs, före tjänarens inträde i tjänst, må han underlåta att däri inträda; och bör i sådant fall tjänaren, så tidigt ske kan, därom underrätta husbonden.

35 §.

Underlåter husbonde att lämna tjänare försvarligt underhåll eller tjänligt husrum eller att på tjänarens anmaning utgifva lön eller andra förmåner, som till betalning förfallit, eller vägrar husbonden tjänaren tillfälle att besöka gudstjänst efter ty i 18 § sägs eller att erhålla sådan ledighet, hvarom i 19 eller 20 § förmäles, äge tjänaren, sedan han i närvaro af två ojäfviga vittnen begärt utfå sin rätt, men denna ändock förhållits honom, att blifva entledigad från tjänsten.

36 §.

Underlåter tjänare af skäl, som i 34 § sägs, att inträda i tjänst, behålle han mottagen städja.

Har tjänare, som inträdt i tjänst, blifvit därifrån entledigad af skäl som i 34 eller 35 § sägs, behålle han mottagen städja, och betale husbonden i fall, hvarom i 34 § 1, 3, 4, 5 eller 6 mom. eller i 35 § förmäles, till tjänaren skadestånd på sätt i 37 § bestämmes.

37 §.

I de fall, som i 23, 33, 36, 49, 52 och 54 §§ sägs, utgör skadeståndet, om tjänaren icke inträdt i tjänsten, dubbla kontanta lönen för hela tjänstetiden, dock högst för tre månader, och, om tjänaren inträdt i tjänsten, dubbla kontanta lönen för återstående tjänstetiden, dock minst för en och högst för tre månader. Där tjänsten enligt aftalet skolat fortfara endast tills vidare, skall såsom skadestånd utgifvas dubbla kontanta lönen för en månad.

38 §.

Vill husbonde i fall, som i 30, 31 eller 32 § sägs, låta skilja tjänare ur tjänsten, eller vill tjänare i fall hvarom i 34 eller 35 § förmäles, blifva från tjänsten entledigad, innan tjänstetiden gått till ända, och kan ej öfverenskommelse mellan husbonde och tjänaren träffas; äge den, som

påkallar tjänsteaftalets upplösning, anmäla förhållandet, å landet hos kronofogde eller länsman samt i stad hos utmättningsman; och åligge denna myndighet att, sedan han noga efterfrågat och i protokoll antecknat ej mindre de skäl, som för ansökningen anföras, än ock hvad å andra sidan med anledning däraf erinras, söka åstadkomma förlikning mellan parterna. Träffas förlikning, bör denna ordagrant i protokollet intagas och, där den efter uppläsning godkännes af parterna, med deras underskrift bekräftas. Kan förlikning icke åstadkommas, har myndigheten att, där grundade skäl för ansökningen synas föreligga, omedelbart meddela den äskade handräckningen.

V Kap.

Om orlofsedel, städjebevis och afskedsbetyg.

39 §.

Om skyldighet för husbonde, som uppsäger tjänare, att lämna honom orlofsedel är stadgadt i 9 §. Uppsäger tjänaren tjänsten eller skall tjänsten enligt aftalet upphöra utan att uppsägning skett, lämne husbonden tjänaren orlofsedel inom åtta dagar, i förra fallet efter det tjänaren uppsagt tjänsten och i senare fallet efter det han begärt orlofsedel.

Skiljer eller afskedar husbonde tjänare ur tjänst före tjänstetidens slut, gifve honom därvid orlofsedel.

När städjebevis skall lämnas, sägs i 4 §.

Afskedsbetyg skall till tjänaren utgifvas, då han efter slutad tjänstetid lämnar husbondens tjänst.

40 §.

Orlofsedel skall angifva:

- 1:o) tjänarens namn samt ort och ställe där han tjänat;
- 2:o) huru länge och i hvilken egenskap han varit i husbondens tjänst;
- 3:o) huru tjänaren förrättat sin tjänst och eljest uppfört sig, hvarvid jämväl må anmärkas de särskilda färdigheter tjänaren besitter, och
- 4:o) från hvilken tid tjänaren är ledig att antaga annan tjänst.

41 §.

Städjebevis skall innehålla erkännande, att husbonde af tjänare mottagit orlofsedel eller annat behörigt bevis om ledighet att antaga tjänst

jämte uppgift å den tid, för hvilken tjänaren antagit tjänst, samt å lön och andra förmåner, hvarom husbonden med tjänaren öfverenskommit.

42 §.

Afskedsbetyg skall innehålla uppgift, huru tjänaren förrättat sin tjänst och eljest uppfört sig från den tid orlofssedel gafs och till flyttningsdagen; och vare tjänaren pliktig att, när han inträder i ny tjänst, till husbonden aflämna erhållet afskedsbetyg. — Tjänare, som hos kyrkoherde begär flyttnings- eller arbetsbetyg, åligger att därvid förete afskedsbetyg; och må i brist däraf flyttnings- eller arbetsbetyg ej af kyrkoherden utfärdas.

43 §.

Vid utfärdande af orlofssedel och afskedsbetyg bör husbonden följa sanning och rättvisa under angifvande af de förtjänster eller fel tjänaren äger.

44 §.

Orlofssedel, städjebevis och afskedsbetyg skola af husbonde egenhändigt undertecknas med utsättande af husbondens hemvist samt yrke eller tjänst äfvensom af ort och dag för utfärdandet. Kan husbonden ej skrifva, varde de med hans bomärke samt två vittnens namnteckning bestyrkta.

45 §.

Vägrar husbonde utan laga skäl att utgifva orlofssedel, eller är han vid den tid, då tjänaren äger erhålla sådan, borta från orten utan att hafva satt annan i sitt ställe, tage tjänaren bevis af två inom kommunen boende trovärdige män; och skall detta bevis, utgifvet under enahanda ansvar, som för husbonde stadgas, såväl angifva orsaken, hvarför orlofssedel ej kunnat af husbonden erhållas, som ock innehålla uppgifter, hvilka enligt 40 § böra i orlofssedel meddelas och för nämnda personer äro kända; och äge detta bevis lika kraft med orlofssedel. På sätt nu är sagdt, må jämväl förfaras i afseende å afskedsbetyg, i händelse husbonden utan laga skäl vägrar utgifva sådant betyg eller husbonden eller hans ombud icke är tillstädes vid flyttningsstiden. Husbonden ersätte den kostnad, han genom sin tredska i dessa fall förorsakar tjänaren.

46 §.

Begär tjänare vid tjänstetidens slut att återfå orlofssedel eller afskedsbetyg, som af föregående husbonde utfärdats, eller sådant bevis, som i 45 § omförmäles, må sådant ej nekas; dock vare husbonden pliktig att, innan han till tjänaren återlämnar sådant äldre intyg, å baksidan teckna att ny orlofssedel af honom blifvit utfärdad. Upphäfves tjänsteaftal före tjänstetidens början, vare husbonde jämväl pliktig att på begäran till tjänaren återlämna sådant äldre intyg, som nu är sagdt.

VI Kap.

Särskilda bestämmelser.

47 §.

Omyndig person, som vistas i föräldrars hus och ej uppnått aderton års ålder, må ej, då fader eller moder behöfver hans arbete, antaga tjänst hos annan person. Hafva föräldrar ej behof af hans arbete, äge målsman att för sådan omyndig träffa aftal om tjänst, så ock att uppsäga tjänsten. Omyndig, som fyllt aderton år, äge själf antaga och uppsäga tjänst.

48 §.

Har någon upptagit fattigt barn, som är fader- och moderlöst eller eljest saknar föräldravård, och drager han behörig försorg om barnets föda, kläder och uppfostran, tillkomme honom öfver sådant barn enahanda rätt, som i 47 § medgifvits föräldrar.

Emottager någon af fattiga föräldrar barn att födas, klädas och uppfostras, vare lag samma.

49 §.

Har tjänare tagit tjänst hos två eller flera husbönder för samma tid och har endera i god tro mottagit orlofssedel eller annat behörigt bevis, äge han företräde, men eljest gälle det aftal, som först träffats. Husbonde, som måste vika, vare berättigad att, där han varit i god tro, af tjänaren återfå gifven städja; och gälde tjänaren skadestånd på sätt i 37 § sägs.

50 §.

Tjänare, som tagit anställning vid krigsmakten, fortsatte i fredstid sin tjänst hos husbonden till tjänstetidens slut, om ej annorlunda åsämjes.

51 §.

Har tjänare för fullgörande af värnplikt varit frånvarande från tjänsten, vare han såväl berättigad som skyldig att, sedan han hemförlofvats, inställa sig hos husbonden och fortsätta tjänsten.

VII Kap.

Om ansvar för öfverträdelse af denna lag; så ock om rättegången.

52 §.

Vägrar husbonde utan laga skäl att mottaga tjänare, som i rätt tid inställer sig i tjänsten, eller skiljer husbonde, förrän tjänstetiden gått till ända, tjänare utan laga skäl från tjänsten, och har icke husbonden därvid till fullo förnöjt tjänaren, böte från och med tjugufem till och med två hundra kronor och utgifve till tjänaren skadestånd på sätt i 37 § bestämmes. Finnes tjänaren hafva blifvit utan laga skäl på begäran af husbonden skild från tjänsten af myndighet, som i 38 § sägs, vare husbonden från ansvar fri, men gälde skadestånd enligt hvad nu är sagdt.

53 §.

Har tjänare utan anmaldt laga förfall försummat att i behörig tid inställa sig i tjänsten eller utan husbondens lof lämnat densamma förr än tjänstetiden gått till ända, äge husbonden, där han med orlofsedel eller annan behörig handling styrker sin rätt, låta genom myndighet, som i 38 § nämnes, inställa tjänare i tjänsten, för hvilket ändamål i stad utmätningsman må påkalla biträde af polismyndighet, och ersätte i ty fall tjänaren husbonden för hämtningskostnaden och den skada, husbonden lidit.

Vill husbonden låta hämta tjänaren, framställa han därom begäran hos vederbörande myndighet, om tjänaren underlåtit inställa sig i tjänsten inom en månad efter det sådant senast bort ske, och där tjänaren lämnat tjänsten, inom en månad därefter.

Kommer tjänare inom tre dagar efter det han skolat inställa sig i tjänsten, äge han rätt att däri inträda, men äge i ty fall husbonden att å lönen afdraga fem kronor för hvarje dag tjänaren uteblifvit.

54 §.

Har tjänare utan laga skäl eller utan anmaldt laga förfall underlåtit att inställa sig i tjänsten mer än tre dagar efter det sådant bort ske,

eller har tjänaren förr, än tjänstetiden gått till ända, lämnat tjänsten utan husbondens lof eller utan att laga skäl till entledigande förekommit, eller har han underlåtit hålla det hjon eller det biträde han åtagit sig, och vill husbonden ej behålla tjänaren, böte från och med femton till och med två hundra kronor, återbäre ock mottagen städja och gälde till husbonden skadestånd på sätt i 37 § bestämmes. Finnes tjänare hafva blifvit utan laga skäl entledigad ur tjänsten af myndighet, som i 38 § sägs, vare han från ansvar fri, men återbäre städja och gälde skadestånd enligt hvad nu är sagdt.

55 §.

Förleder någon uppsåtligen annans tjänare till förseelse, som i 54 § sägs, böte från och med tjugufem till och med två hundra kronor; och svare han lika med tjänaren för det skadestånd denne har att till husbonden utgifva.

Har någon antagit tjänare, som icke med orlofssedel eller annat behörigt bevis styrkt sig vara till tjänst ledig, och finnes tjänaren hafva varit af äldre aftal hindrad att antaga tjänsten, böte den, som sålunda antagit tjänaren, från och med fem till och med ett hundra kronor.

56 §.

Har, innan tjänstetid gått till ända, husbonde i fall, som i 30, 31 eller 32 § sägs, skilt tjänare ur tjänsten eller tjänare i fall, hvarom i 34 eller 35 § förmäles, lämnat tjänsten, utan att öfverenskommelse träffats eller så förfarits, som i 38 § finnes stadgadt, böte den, som härtill gjort sig skyldig, från och med fem till och med femtio kronor.

57 §.

Utgifver husbonde sämre orlofssedel eller afskedsbetyg än tjänaren förtjänat, böte från och med tjugufem till och med två hundra kronor.

Underlåter husbonde att i orlofssedel, städjebevis eller afskedsbetyg införa uppgift, som enligt 40, 41 eller 42 § bort däri intagas, eller att iakttaga föreskriften i 44 §, eller vägrar husbonde utan laga skäl att till tjänare på begäran återställa äldre orlofssedel eller afskedsbetyg eller bevis, som i 45 § omförmäles, eller underlåter han att å sådant äldre intyg, som till tjänare återställles, göra anteckning, som i 46 § sägs; böte från och med fem till och med tjugu kronor:

Har husbonde utgifvit sämre orlofssedel eller afskedsbetyg än tjänaren förtjänat eller utgifvit ofullständig orlofssedel, städjebevis eller afskedsbetyg, vare pliktig att till tjänaren utfärda ny behörig handling. Förmenar tjänare, att han bekommit sämre orlofssedel eller afskedsbetyg, än han förtjänat, skall talan därom instämmas inom en månad efter det handlingen till honom öfverlämnades.

58 §.

Husbonde, som utan laga skäl vägrar att på begäran lämna tjänare orlofssedel, städjebevis eller afskedsbetyg böte från och med tjugufem till och med två hundra kronor.

Vägrar husbonde tjänare, som tjänat ut sin tjänstetid och gjort reda för sig, att afflytta eller att bortföra sina tillhörigheter, böte från och med tjugufem till och med två hundra kronor, där ej enligt allmän strafflag högre straff bör å gärningen följa.

59 §.

Tjänare, som icke iakttager föreskriften i 22 § 1 mom., böte från och med fem till och med tjugu kronor. Underlåter tjänare, som förut varit i tjänst, att, då han inträder i ny tjänst, till husbonden aflämna det afskedsbetyg han af förre husbonden erhållit, vare lag samma.

60 §.

Har myndighet, som i 38 § omförmäles, inställt tjänare i tjänst eller afslagit begäran om tjänares skiljande eller entledigande ur tjänst må talan däremot skriftligen föras hos öfverexekutor innan klockan tolf å femtonde dagen sedan åtgärden vidtogs eller beslutet meddelades; och må mot öfverexekutors beslut talan ej fullföljas.

Vill missnöjd part, sedan den i 38 § omnämnda myndighets åtgärd eller beslut vunnit laga kraft, eller öfverexekutor meddelat beslut i ärendet, föra talan vid domstol, vare det honom obetaget.

Där myndighet, som i 38 § sägs, eljest vidtagit åtgärd eller meddelat beslut i fall, som i denna lag afses, må klagan däröfver ej hos öfverexekutor föras, utan äge missnöjd part att utföra sin talan vid domstol efter befogenhet.

61 §.

Kostnad för förrättning, som i 38 och 53 §§ omförmäles, skall gäldas af den, mot hvilken handräckning lämnas, men om handräckning ej lämnas, af den, hvilken påkallat förrättningen. Sökande vare pliktig att, där förrättningsmannen det äskar, förskjuta kostnaden; och må denna hos den betalningsskyldige utmätas.

62 §.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle, i fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål, hvad i allmänhet angående besvär i brottmål är stadgad.

63 §.

Förseelser, som i 57 och 59 §§ omförmälas, må ej åtalas af annan än målsägande.

Annan förseelse, hvarom i denna lag sägs, må ej af allmän åklagare åtalas, där ej målsäganden angifvit förseelsen till åtal.

64 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla Kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

Genom denna lag upphäfves Kungl. Maj:ts förnyade nådiga legostadga för husbönder och tjänstehjon den 23 november 1833 jämte däri sedermera gjorda ändringar och tillägg, så ock hvad lag eller särskild författning eljest innehåller mot denna lag stridande.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1909; dock skall å tjänsteaftal, som ingåtts före nämnda dag, nu gällande lag tillämpas.

Stockholm den 25 januari 1908.

I. Bengtsson.
